

OBSAH

Předmluva	11
Úvod	13
Kapitola 1 – Specifika psychologické diagnostiky dítěte a adolescenta	15
1 Specifika psychologické diagnostiky dítěte a adolescenta	17
1.1 Vývojová perspektiva jako základ dětské diagnostiky	19
1.2 Vícezdrojovost a více metod jako podmínka kvalitního závěru	20
1.3 Specifika kontaktu, administrace a motivace dítěte	21
1.4 Etika dětské psychodiagnostiky	22
1.5 Nejčastější metodologické chyby a limity interpretace	23
Shrnutí kapitoly	25
Domácí úkol pro studenty	26
Literatura	27
Kapitola 2 – Diagnostika kognitivních funkcí u dětí a adolescentů	28
2 Diagnostika kognitivních funkcí u dětí a adolescentů	30
2.1 Úvod do kognitivní diagnostiky dítěte	31
2.2 Wechslerova inteligenční škála pro děti, WISC-V	33
2.2.1 Popis a struktura	34
2.2.2 Administrace a skórování	35
2.2.3 Psychometrické vlastnosti	36
2.2.4 Interpretace a klinické využití	37
2.3 Wechslerova předškolní a primární škála inteligence, WPPSI-IV	39
2.3.1 Popis a struktura	40
2.3.2 Administrace a vývojová citlivost	42
2.3.3 Psychometrická a klinická hodnota	43
2.3.4 Klinické využití	44
2.4 Ravenovy progresivní matice pro děti	46
2.4.1 Teoretické ukotvení a diagnostický význam	47
2.4.2 Varianty, administrace a interpretační možnosti	48
2.4.3 Klinické využití	50
2.5 Test Hanojské věže v dětské diagnostice	51

2.5.1 Teoretické ukotvení	52
2.5.2 Administrace a kvalitativní analýza výkonu	53
2.5.3 Klinické využití	55
2.6 Diagnostika specifických poruch učení	56
2.6.1 Obecná východiska	58
2.6.2 Dyslexie, dysortografie, dysgrafie a dyskalkulie	59
2.6.3 Diferenciální diagnostika a klinické souvislosti	61
2.6.4 Klinické využití	63
2.7 Diagnostika ADHD a poruch chování	64
2.7.1 Základní diagnostická východiska	65
2.7.2 Škály, pozorování a výkonové metody	66
2.7.3 Poruchy chování a diferenciální diagnostika	68
2.7.4 Klinické využití	70
Shrnutí kapitoly	72
Domácí úkol pro studenty	74
Doporučená literatura	75
Kapitola 3 – Diagnostika osobnostních a emočních charakteristik	76
3 Diagnostika osobnostních a emočních charakteristik	78
3.1 Teoretická a klinická východiska	79
3.1.1 Struktura osobnosti, identita a obranné mechanismy	79
3.1.2 Biopsychosociální model a digitální identita	80
3.2 Metodologické principy a hierarchie dat	81
3.2.1 Vývojová krize a vývojová deviace	81
3.2.2 Triangulace dat a nesoulad mezi metodami	82
3.3 Dotazníkové a screeningové metody v adolescenci	82
3.3.1 Osobnostní dotazník pro mládež HSPQ a jeho místo v současné diagnostice	83
3.3.2 Škála impulzivity Dolejš a Skopal, SIDS	84
3.3.3 Škála úzkostnosti Dolejš a Skopal, SUDS	84
3.3.4 Škála deprese dle Dolejše, Skopala a Suché, SDDSS	85
3.3.5 Škála agresivity Dolejš, Suchá a Skopal, SADSS	85
3.4 Diagnostika sebepojetí, identity a narcistické zranitelnosti	86
3.4.1 Dotazník sebepojetí, DOS	86
3.5 Projektivní a expresivní metody v klinické diagnostice	88

3.5.1 Metody založené na kresbě a naraci	88
3.5.2 Rorschach, TAT a jejich klinické místo	89
3.6.1 ADHD, úzkost a emoční dysregulace	90
3.6.2 Adolescentní krize a hraniční organizace osobnosti	91
3.6.3 Poradenské, preventivní a prognostické využití	91
Shrnutí kapitoly	92
Domácí úkol pro studenty	93
Doporučená literatura	94
Kapitola 4 – Diagnostika místa kontroly	95
4 Diagnostika místa kontroly	97
4.1 Teoretické a klinické vymezení místa kontroly	98
4.1.1 Internalita, externalita a atribuční styl	99
4.1.2 Atribuční rozštěp a ochrana self	100
4.2 Místo kontroly, self-efficacy a naučená bezmocnost	101
4.2.1 Neurobiologický rámec bezmoci	102
4.2.2 Místo kontroly, beznaděj a suicidální riziko	104
4.3 Vývojové a sociální souvislosti v adolescenci	104
4.3.1 Školní motivace, výkon a zvládání neúspěchu	105
4.3.2 Rodinné klima, trauma a digitální determinismus	106
4.4 Škála místa kontroly Zemanové a Dolejše, SMKZD	106
4.4.1 Psychologický přínos a interpretační možnosti	107
4.4.2 Limity sebeposuzování a potřeba konfrontace s klinickým materiálem	107
4.5 Diferenciální diagnostika místa kontroly	108
4.5.1 Paradoxní internalita u traumatu	108
4.5.2 Externalita jako obrana, trauma, manipulace a realismus	109
4.6 Místo kontroly, suicidalita a krizová diagnostika	110
4.6.1 Zdravá internalita a depresivní internalita	110
4.6.2 Formulace rizika a bezpečnostní význam nálezu	111
Shrnutí kapitoly	112
Domácí úkol pro studenty	114
Doporučená literatura	115

Kapitola 5 – Diagnostika hodnotové orientace	116
5 Diagnostika hodnotové orientace	118
5.1 Hodnoty jako integrační prvek identity	119
5.1.1 Hodnotová kontinuita, koherence self a regulační síla ideálů	120
5.1.2 Hodnotová ambivalence a roztržštěnost významu	121
5.1.3 Hodnotové moratorium jako vývojová suspendace závazku	122
5.1.4 Trauma, rigidní morálka a disociativní úkryt ve hodnotách	122
5.2 Hodnotová orientace jako ochranný a rizikový faktor	123
5.2.1 Hodnoty a psychická resilience	123
5.2.2 Hodnotová rigidita a toxická stabilita	124
5.2.3 Morální poranění a rozpad hodnotového jádra	124
5.3 Vývojové a sociokulturní podmínění hodnot	125
5.3.1 Digitální prostředí, ekonomika pozornosti a algoritmická polarizace	126
5.3.2 Deepfakes, AI a algoritmická devalvace pravdy	126
5.4 Škála mapování hodnot SMH-15	127
5.4.1 Psychologický význam domén a jejich konfigurace	127
5.4.2 Nesoulad mezi testovým profilem a anamnestickým obrazem	128
5.4.3 Limity metody a potřeba hloubkové interpretace	129
5.5 Diferenciální diagnostika hodnotové orientace	129
5.5.1 Fasádní hodnoty a skutečná regulační funkce	129
5.5.2 Nihilismus, deprese a anhedonická prázdnota	130
5.5.3 Konflikt loajality a fragmentace hodnotového pole	130
5.5.4 Hodnotová dezorganizace, deprese a suicidální riziko	131
5.6 Klinické využití diagnostiky hodnot	131
5.6.1 Hodnoty a terapeutická aliance	132
5.6.2 Ověřování autenticity hodnot v klinickém rozhovoru	132
5.6.3 Doporučení pro práci se školou a rodinou	133
Shrnutí kapitoly	134
Domácí úkol pro studenty	135
Doporučená literatura	136

Kapitola 6 – Diagnostika rizikového chování dítěte a adolescenta	137
6 Diagnostika rizikového chování dítěte a adolescenta	139
6.1 Neurobiologický a psychodynamický model rizikovosti	141
6.1.1 Sociální mozek, hormonální expanze a neurochemické zesílení skupinového rizika	141
6.1.2 Default Mode Network, sebevztah a narušení vnitřní reflexe	144
6.1.3 Psychodynamika jednání ve zkratu, tělesná paměť a opakované sehrávání ohrožení	146
6.1.4 Disociace, psychická slepota a návrat do těla skrze bolest nebo adrenalin	147
6.1.5 Impulzivita, nutkavost a identitní fixace na riziko	147
6.1.6 Neuroplasticita, spánek a vývojové okno změny	148
6.2 Diagnostický systém VRCHA a analýza komorbidity	148
6.2.1 Kvantifikace projevu a kvalitativní interpretace funkce	149
6.2.2 Komorbidita, syndromická pole a latentní zranitelnost	149
6.2.3 Nulové skóry, inhibice a falešná bezpečnost nálezu	150
6.3 Patopsychologie digitálního světa a nástroj DHDH	150
6.3.1 Algoritmická regulace afektu a digitální fragmentace pozornosti	151
6.3.2 Syntetická identita a ztráta hranice mezi fyzickým a virtuálním self	152
6.3.3 Parasociální vztahy, streamer economy a nové formy digitální exploatace	152
6.3.4 Digitální automutilace a self-trolling	153
6.4 Prediktivní diagnostika, vulnerabilita a protektivní faktory	153
6.4.1 Mentor jako externí regulační opora	154
6.4.2 Gender, skryté formy rizika a menšinový stres	154
Shrnutí kapitoly	157
Domácí úkol pro studenty	159
Doporučená literatura	160
Kapitola 7 – Vývojová diagnostika kojenců a batolat	161
7 Vývojová diagnostika kojenců a batolat	163
7.1 Neurobiologické determinanty a principy raného zrání	165

7.1.1 Neuroplasticita, synaptogeneze a kritická vývojová okna	165
7.1.2 Senzomotorická integrita jako základ kognitivních operací	166
7.1.3 Epigenetické vlivy a transakční model vývoje	168
7.1.4 Prenatální a perinatální rizikové faktory v kontextu diagnostiky	169
7.2 Metodologie standardizovaného hodnocení, systém Bayley-4 a jeho limity	171
7.2.1 Doménová struktura a technická administrace subtestů	171
7.2.2 Profilová analýza a limity diagnostické validity	173
7.2.3 Srovnání Bayley-4 s alternativními standardizovanými nástroji	174
7.2.4 Specifika administrace u předčasně narozených dětí a korekce věku	175
7.2.5 Screeningové nástroje jako doplněk hloubkové diagnostiky	175
7.3 Diagnostika sociální komunikace, vztahového rámce a hry	176
7.3.1 Sdílená pozornost, protodeklarativní gesta a sociální motivace	176
7.3.2 Citová vazba jako modulační faktor performance	177
7.3.3 Raná identifikace poruch autistického spektra	178
7.3.4 Diagnostika hry jako zrcadla vývoje	178
7.3.5 Diagnostika raného komunikačního vývoje a protojazykové kompetence	179
7.4 Metodologický vývoj, etické aspekty a funkční rámec interpretace	180
7.5 Klinická syntéza, interpretace a praktické výstupy	181
Shrnutí kapitoly	184
Domácí úkol pro studenty	186
Doporučená literatura	187
Kapitola 8 – Projektivní a expresivní techniky v dětské diagnostice	188
8 Projektivní a expresivní techniky v dětské diagnostice	190
8.1 Teoretická východiska projektivního procesu	192
8.2 Dětský apercepční test CAT	194
8.3 Projektivní kresebné techniky	195
8.3.1 Klinická past a mýtus o kresebných symbolech	197

8.4 Rorschachova metoda v dětské diagnostice	197
8.5 Etický a právní imperativ a zlaté pravidlo diagnostiky	199
Shrnutí kapitoly	201
Domácí úkol pro studenty	203
Doporučená literatura	204
Kapitola 9 – Diagnostický proces a zpráva v práci s dítětem	205
9 Diagnostický proces a zpráva v práci s dítětem	207
9.1 Multiinformační přístup a integrace dat	208
9.1.1 Triangulace zdrojů, hierarchie informací a váha přirozeného prostředí	209
9.1.2 Nesoulad mezi informátory, subjektivní srovnávací rámec a objektivizace výpovědi	210
9.1.3 Nález, interpretace a závěr jako tři odlišné úrovně zprávy	211
9.2 Sdělování výsledků zákonným zástupcům a dítěti	212
9.2.1 Sdělování výsledků zákonným zástupcům a práce s rezistencí	212
9.2.2 Sdělování výsledků dítěti a adolescentovi, pravdivost a autonomie	213
9.2.3 Důvěrnost, sdílení informací a hranice psychologické otevřenosti	214
9.3 Struktura psychologické zprávy o dítěti	215
9.3.1 Formální a obsahová architektura zprávy	215
9.3.2 Deskripce a interpretace jako dvě rozdílné vrstvy odborného textu	216
9.3.3 Jazyk zprávy, nestigmatizující formulace a jasnost závěru	217
9.3.4 Doporučení jako praktická operacionalizace nálezu	217
9.4 Nejčastější chyby v diagnostickém procesu a ve zprávě	218
9.4.1 Metodologické chyby, narativní zkreslení a diagnostický přenos	218
9.4.2 Etické, systémové a diferenčně diagnostické chyby	219
Shrnutí kapitoly	221
Domácí úkol pro studenty	223
Doporučená literatura	224

Závěr	225
Terminologický slovník	227
Doslov	273